

OPUSCULUM TERTIUM.

BREVIS

RÉSOLUTIO QUÆSTIONIS

DE CONCURSU ET EFFICACI AUXILIO DEI AD ACTUS LIBERI ARBITRII NECESSARIO.

AN CONSISTAT IN ALIQUA MOTIONE QUÆ SOLA SUA VI ET NATURA PHYSICÆ PRÆDETERMINET VOLUNTATEM HUMANAM.

1. Cum superiorum jussu de quæstione proposita sententiam, quam veram censeo, confirmaturus ac declaraturus essem, diu multumque cogitavi an brevi compendio vel prolixa disputatione id facere expediret, memor illius sententiæ Augustini: *Laborant homines in discendo, et brevia non valent intelligere, et prolixa non amant legere.* Namque inter homines etiam doctissimos, quidam rerum multitudine et integra ac exacta disputatione delectantur, alii brevitatem et concisum dicendi modum exoptant. Quamobrem, ut omnibus, quod in me esset, satisfacerem, utrumque scribendi genus, in hac re his temporibus gravissima, amplexus sum. Prius enim integrum opus tribus libris digestum confeci, in quo omnia, quæ ad hujus causæ perfectam intelligentiam et examinationem conferre poterant omni diligentia congressi. Deinde, quoniam nonnullis tam prolixum opus perlegere fortasse molestum esset, aliis vero per graviores occupationes minime id liceret, decrevi, hac brevi summa, totius controversiæ punctum attingere ac comprehendere. Quæ in quatuor breves partes dividitur: in prima, sensus quæstionis aperitur; in secunda, quorundam Theologorum nova sententia proponitur; in tertia, causas et rationes ob quas illa sententia displiccat mihi, referam; in quarta, meam sententiam confirmabo et declarabo, et obiter ea quæ contra illam obijci possunt, postquam insinuavero, dissolvam. Quia vero lectori gratum erit, interdum

ea quæ breviter attinguntur, fusius tractata perlegere, aut ea quæ ex auctoribus referuntur, ex propriis fontibus haurire, hanc diligentiam adhibui, ut semper in margine utraque loca indicarentur.

2. *Quæstionis sensus.*—Principio, quæstionis sensus et punctus hoc modo declaratur. Convenimus omnes, inter quos hæc controversia versatur, homines indigere divino auxilio supernaturali et gratuito, tam excitante quam adjuvante, ad opera supernaturalia præstanda¹. Rursus omnes docemus hæc auxilia in multis hominibus esse vere ac proprie sufficientia, etiamsi in eis non habeant effectum; quæ idecirco dici solent inefficacia quoad effectum, id est, non actu operantia, etiamsi ex se sint potentia ad talem effectum. In aliis vero hominibus sunt hæc auxilia efficacia; satis enim per se constat plures homines, his divinis auxiliis præparatos et adjutos, converti, credere et pœnitere, aliosque supernaturales actus operari, atque adeo habere auxilia, non tantum sufficientia, sed etiam efficacia, id est, actu efficientia illa opera propter quæ talia auxilia conferuntur. Punctus ergo controversiæ est, quid addat hoc auxilium efficax supra auxilium sufficiens, aut cur in uno habeat actualem efficaciam, et non in alio.

¹ Tractamus copiose de his auxiliis, lib. 3, per sex prima capita.

Prior sententia.

3. Prior sententia, quam nonnulli Theologi defendunt, in hoc consistit: auxilium efficax, ultra id totum quod includit auxilium sufficiens, addere quoddam aliud auxilium Dei distinctum ab ipso actu libero, quo voluntas consentit vocationi Dei; et est causa ejus, et prius natura quam ille.

4. De quo auxilio hoc docent: primum, a solo Deo fieri, voluntatemque ad illud recipiendum solum passive se habere, quia non est actus ejus, sed quoddam activum principium ipsius actus seu consensus voluntatis.

5. Secundo, nullum hominem, sive quum primo convertitur ad Deum, sive quum per habitus infusos operatur, posse actus humanos supernaturales exercere sine hoc auxilio, quia repugnat supernaturaliter agere sine auxilio efficaci Dei.

6. Tertio, nullum, qui hoc auxilium recipit, non operari, seu non converti, aut non consentire, non ex aliqua præscientia Dei, sed quia illud auxilium talis est naturæ, et talem modum actualitatis habet, ut potenter et infallibiliter faciat voluntatem secum operari et consentire, quamvis ita suaviter, ut voluntas libere consentiat.

7. Quarto, per hoc auxilium formaliter determinari voluntatem ad unum actum, et ad exercitium ejus; quia voluntas, quæ ex se erat indifferens ad eliciendum vel non eliciendum talem actum, vel etiam ad eliciendum alium, affecta hoc auxilio, formaliter determinata manet ad cooperandum illi, ita ut non stet habere tale auxilium et non cooperari illi, vel aliquid illi repugnans operari.

8. Quinto, voluntatem, prius natura quam se determinet ad suum actum præstandum, effective prædeterminari a solo Deo, ipsa voluntate solum passive se habente quoad hanc prædeterminationem, quæ est quasi in actu primo. Nam actualis operatio, seu actus secundus volendi, non est in voluntate (etiam ex horum auctorum sententia) absque ejus cooperatione et vitali et libera; esset enim apertus error oppositum asserere; sed eorum sensus est, inter voluntatem ipsam ex se omnino indifferentem et existentem in actu primo quasi remoto, et ipsum actum volendi, qui est secundus et ultimus actus, intercedere quandam determinationem in actu primo, quam solus Deus facit in voluntate, infundendo illi prædictum auxilium. Hanc

prædeterminationem aliqui physicam vocant, alii quasi physicam, alii omnino ex se efficacem; sed non est hærendum in voce, nam sensus est idem, scilicet, hanc prædeterminationem esse talem, ut ex præcisa virtute sua omnino determinet voluntatem ad actum seu consensus.

9. Sexto, huic auxilio attribuunt omnia, quæ vel Scriptura sacra, vel Concilia, vel Sancti Patres, præsertim Augustinus, dicunt de divina gratia in nobis operante, ut velimus, faciamus et consentiamus; et de Deo, quod ipse sit qui in nobis operatur velle et perficere, qui discernit justum ab injusto, qui miseretur cujus vult, quia non est volentis, neque currentis, sed Dei miserentis, et similia.

10. Septimo, hinc consequenter aiunt hoc auxilium dari vel negari ex sola divina voluntate, nam cujus vult miseretur, et quem vult indurat. Ex quo infertur quod, si Deus non decrevit dare, non est in potestate hominis habere illud, cum a solo Deo possit conferri, et nulla possit in homine excogitari dispositio libera, per quam sit in potestate ejus tale auxilium a Deo obtinere. Quia, vel illa dispositio futura esset ex solis viribus naturæ, et ita discretio operantis et non operantis, seu habentis et non habentis auxilium efficax, oriretur ex solo hono usu naturali liberi arbitrii, etiam ex parte ejus qui operatur et habet auxilium efficax, quod est Pelagianum; vel illa dispositio esset ex alia priori gratia, et illam etiam solus Deus faciet in homine, cum sit prior omni consensu libero et supernaturali, imo et auxilio efficaci ad illum necessario; ergo illa gratia non erit in potestate hominis, cum ad talem gratiam non possit alia dispositio requiri, ne procedatur in infinitum, et devolvamur semper in eandem difficultatem; ergo simpliciter totum auxilium efficax, quatenus ab illa priori gratia pendet, non erit in potestate hominis. Itaque juxta hanc sententiam distributio hujus auxilii in sola libera Dei voluntate ponenda est, qui dat illud cui vult, et cui vult negat, nulla alia spectata ratione ex parte hominis, et ita docent qui in ea doctrina consequenter loquuntur. Et in hoc auxilio constituunt totum negotium prædestinationis hominum quoad infallibilem effectum ejus.

11. Octavo, quid sit hoc auxilium non satis declarant, divisi enim sunt: ad duos tamen modos reducuntur omnia quæ dicunt. Unus est, hoc auxilium esse qualitatem quandam,

vel motionem seu entitatem quasi fluentem et actualem, quæ non est habitus, quia non est permanens, cessante actu, neque etiam illa utimur cum volumus, sed potius ipsa veluti utitur voluntate nostra, et pertrahit illam infallibiliter ad consensum, et necessario, necessitate talis suppositionis, id est, talis entitatis. Neque etiam est actus vitalis, quia non fit ab ipsa voluntate, sed a solo Deo; nec per illam voluntas amat, odit, timet, aut aliquid hujusmodi operatur, sed solum proxime disponitur, actuatur, et determinatur ut amet, odio habeat, aut metuat id ad quod a Deo movetur. Alter modus est, hoc auxilium non esse aliquid inhærens voluntati humanæ, sed esse solum actum efficacem et absolutum voluntatis divinæ, quo efficaciter et potenter præmovet et determinat voluntatem humanam ad id quod vult, sicut homo per suam voluntatem determinat intellectum ad credendum, vel brachium ad motum.

12. Itaque supponit hic modus dicendi, Deum dare homini auxilia inhærentia, prævenientia, et excitantia per illuminationes et inspirationes: sed hæc tantum esse sufficientia, donec accedat illa voluntas Dei, et suo arbitrio determinet voluntatem humanam sic excitatam, et utatur illa tanquam instrumento quodam libero ad consensum præstandum.

13. Ultimo, sentiunt necessitatem hujus auxilii adæquatam et formalem (ut sic dicam), non oriri, vel ex fragilitate, quam ob peccatum originale homo contraxit in operando bonum, vel ex actuum supernaturalium perfectione, quæ vires naturales arbitrii humani superat, sed vel ex generali subordinatione quam voluntas creata habet ad divinam, hoc ipso quod causa creata est; vel ex eo quod humana voluntas, cum indifferens sit, non est apta ad aliquid volendum, nisi a superiori agente extrinseco prius determinetur¹. Atque hinc inferunt simile vel proportionale genus auxilii divini, talisve motionis, requiri ad omnes actus voluntatis humanæ, etiam ad naturales; et aliqui dicunt non solum ad bonos, sed etiam ad malos pro materiali necessarium esse. Solum erit differentia quasi materialis, vel in ordine et perfectione entium, quia ad actus supernaturales necesse erit tale auxilium, si sit homini inhærens, esse majoris

¹ Tota hæc sententia fusius declarata est lib. 1, cap. 5, lib. 2, cap. 1, 4 et 6, lib. 3, cap. 7.

perfectionis in genere entis; vel si sit tantum ipsa voluntas Dei, necessum erit quod sit determinata ad actum perfectiorem efficiendum. Quæ differentia, servata proportione, reperietur inter actus ipsos supernaturales, tam inter se quam ad naturales actus comparatos, quia ad actum perfectiorem in unoquoque ordine, determinabit Deus voluntatem humanam per aliquam perfectiorem motionem, vel per voluntatem suam, ut habentem vim et efficaciam perfectioris motionis. Et hoc sensu voco hanc differentiam quasi materiale, nam formalis radix seu ratio necessitatis talis auxilii, eadem est in omnibus actibus ordinis naturalis, quæ est in supernaturalibus. Ad hæc ergo capita videtur tota doctrina hujus sententiæ revocari, cujus auctores in particulari visum est non referre, tum quia in manibus omnium versantur, satisque noti sunt; tum etiam ne aliquid alicui imponere videamur, cum in brevi summa non possimus singulorum sententias referre; et præterea, quia in publicis scholis clarius et distinctius hæc sententia proposita est, quam in libris contineatur.

Prædicta doctrina refellitur.

14. Nos in expositione nostræ sententiæ, quæ præcedenti e diametro opponitur, duo præstamus, quæ hoc loco ad brevem summam redigam. Prius enim quot ac quanta incommoda in ea sententia reperiantur, ostendam; deinde, quid efficax auxilium sit, juxta Augustini mentem et veritatem declarabo.

15. *Prima ratio ex auxilio sufficiente.* — Principio igitur argumentamur, doctrinam hanc, prout in illa sententia explicata est, non posse in concordiam redigi cum hoc principio, nimirum, dari hominibus qui nolunt credere aut poenitere, auxilium sufficiens¹, ad credendum aut poenitentiam agendam; atque adeo doctrinam illam ex hac parte videri divinæ gratiæ contrariam, quia non solum esse debet efficax in his qui convertuntur et consentiunt, sed etiam sufficiens in his qui non convertuntur, ac dissentiant. Alias, et falsum esset quod velit

¹ Auxilium sufficiens eleganter describunt Clemens, ep. 3; Dion., c. 9 de Coeles. Hierarchy; Cypr., lib. 4, epist. 7; Aug. in Ench., c. 95 et seq.

Deus omnes homines salvos facere, contra Paulum¹, et e contrario verum esset Deum deserere hominem priusquam deseratur ab ipso, contra Concilium Tridentinum².

16. Idemque sequitur, Deum³ præcipere homini impossibilia, non dando illi, neque offerendo ea quæ necessaria sunt ad ea quæ præcipit implenda, contra idem Concilium.

17. Ac denique fieret non esse in potestate hominis implere supernaturalia præcepta affirmativa; unde, vel ei non imputaretur eorum omissio, vel imputaretur ei omisisse quod facere non posset. Utrumque autem est contra fidem.

18. Hæc igitur omnia videntur consequi, si auxilium sufficiens deest omnibus qui efficax non recipiunt, seu omnibus qui non convertuntur de facto.

19. Superest declaranda prior consecutio, quæ ex sola præcedentis sententiæ expositione satis constat. Dicunt enim illi auctores præfatum auxilium efficax esse necessarium ad operandum, et non esse in hominis potestate, donec Deus sua gratuita voluntate præbeat illud⁴; ergo, cui non dat, deest aliquid simpliciter necessarium ad operandum, quod neque habet neque habere potest; qui autem non habet, neque habere potest quæ necessaria sunt ad operandum, non habet in sua potestate operationem, cum operatio esse non possit sine his quæ ad illam necessaria sunt.

20. Neque est cur⁵ immoremur in impugnanda vulgari responsione, qua dicere solent hominem sine hoc auxilio efficaci habere auxilium sufficiens ut possit, non ut faciat.

21. Hujusmodi enim verba et in se repugnantiam involvunt, et veritates fidei, quibus illa doctrina impugnatur, non declarant⁵. Quod ostenditur primo, quia Deus non præcipit homini ut possit operari, sed ut operetur; debet ergo dare auxilium sufficiens non tantum ad posse, sed etiam ad operandum. Secundo, quia Deus non tantum vult ut homo possit salvari, sed ut salvus fiat, ut Paulus dixit; ergo ad hoc dat auxilium sufficiens. Tertio, quia qui nec habet nec habere potest

¹ 1 Ad Timoth. 2.

² Conc. Trid., sess. 6, c. 11 et 13.

³ De hoc, cap. 11.

⁴ Hæc ratio fuse tractata est lib. 1, cap. 9 et 12, et lib. 3, cap. 13.

⁵ De hac re dictum est lib. 3, c. 6, ubi late declaratur auxilium sufficiens.

quæ necessaria sunt ad operandum, non solum non habet auxilium ut faciat, sed nec etiam ut possit, moraliter et proxime loquendo; poterit quidem habere potestatem aliquam remotam, et fundamentalem, ac physicam, qualem habet visus ad videndum, dum caret lumine, et calor ad calefaciendum carens concursu Dei; tamen non habebit potestatem proximam et expeditam ad operandum, ita ut vere dici possit homo habere in manu et potestate sua operationem supernaturalem, quam omisit; at vero hoc necessarium est ut homini possit imputari ad culpam quod non operetur. Et ideo Scriptura hoc modo tribuit homini potestatem operandi, quando dicit relictum esse in manu consilii sui. Quocirca, in eo sensu habere sufficiens auxilium ut possit, et non ut operetur, aperta est repugnantia, cum ipsum posse non sit nisi propter operationem, et tunc vere homo dicatur posse, quando in suo arbitrio et potestate habet operationem.

22. Et hoc sensu dixit Concilium Tridentinum (sess. 6, c. 11) Deum non præcipere impossibile, *sed jubendo (inquit) monet facere quod possis, et petere quod non possis, et adjuvat ut possis.*

23. Neque illa distinctio in aliquo Sanctorum Patrum vel antiquorum Theologorum, reperietur. Dixit quidem aliquando Augustinus primo homini datum esse ut perseverare posset, non vero ut perseveraret; nunc autem dari electis non tantum ut possint, sed etiam ut perseverent. Longe tamen alia est Augustini mens; non enim negat, sed affirmat potius, auxilium, datum Adæ, fuisse sufficiens, non tantum ad posse, sed etiam ad perseverandum, si vellet. Nam revera, sicut non peccare, ita et perseverare fuit in manu et potestate ejus; tamen, quia non est datum ei illud auxilium eo tempore et modo quo de facto cum illo erat perseveraturus, licet vere posset, ideo ait Augustinus non esse illi datum ut perseveraret, scilicet de facto et infallibiliter, ex præscientia et intentione Dei, quomodo datur nunc electis auxilium quo perseverent, ut mox dicemus. Quod autem Adam cum illo auxilio non fuerit perseveraturus, non fuit quia auxilium ex se non esset sufficiens ad perseverandum, nec quia aliud majus præveniens esset necessarium, sed quia ipse Adam ex suo arbitrio noluit illi auxilio cooperari. (August., de Corrept et grat., cap. 12, et lib. de Natur. et grat., c. 48; D. Thom. 1. 2, q. 109, art. 10, ad 3.)

24. Jam vero hac difficultate superati, illius sententiæ auctores conantur aliquo modo defendere esse in potestate hominis habere auxilium efficax, ejusque voluntati attribuendum esse quod non habeat, quia alioqui vident non posse juste ejus voluntati attribui quod non operetur. Quomodo autem id sit in hominis potestate, nec declarant, nec supposita doctrina de auxilio physice prædeterminante, declarari potest. Quod breviter ita ostendo: nam si est in hominis potestate habere hoc auxilium efficax, erit ergo ejus culpæ tribuendum quod illud non habeat, quando necessarium est credere, vel pœnitere ex præcepto; non enim potest alia ratione esse peccatum non credere, aut non pœnitere, nisi in quantum ex sua culpa provenit carere auxilio illo efficaci ad eos actus; interrogo igitur quænam illa culpa sit: aut enim est aliquod peccatum commissionis vel omissionis. Primum dici non potest, quia necesse non est ut, quoties quis peccat non credendo, aut non pœnitendo, novum aliud peccatum commissionis efficiat; quia non semper occurrit aliud præceptum negativum contra quod operetur. Unde, neque dicti auctores hoc dicunt, quia revera esset merum figmentum, et a sana doctrina alienum, dicere, nunquam hominem peccare omittendo aliquod supernaturale præceptum, quin aliud peccatum commissionis faciat contra aliud præceptum negativum. De peccato item omissionis probatur idem, quia vel tale peccatum est hæc ipsa omissio fidei, vel pœnitentiæ; et hoc non, quia ipsamet omissio fidei aut pœnitentiæ non est voluntaria, nisi in alio priori impedimento quod homo ponit, ne sibi detur auxilium efficax, quod impedimentum dicebatur esse alia prior omissio, de qua quærimus quænam sit. Erit ergo necessarium dicendum, esse omissionem alterius actus prioris, quem si homo fecisset, recepisset auxilium efficax ad fidem. Sed contra hoc insto, interrogando an ille prior actus omissus, sit naturalis vel supernaturalis. Naturalis esse non potest, quia actus naturalis non est dispositio necessaria ad auxilium efficax et supernaturale; alias ex solo bono usu naturali liberi arbitrii consequeretur homo tale auxilium, quod est Pelagianum. Si autem est supernaturalis, interrogo an ad illum sit necessarium auxilium efficax prædeterminans, necne; nam, si necessarium est, non imputabitur homini quod illud non habeat, vel ad alteram dispositionem procedendum erit, in qua idem fiet argumentum, et in qua-

libet simili, etiamsi in infinitum procedatur; si vero ad illum actum non est necessarium tale auxilium efficax physice prædeterminans, habemus quod intendimus; nam idem dicendum erit de quolibet alio actu, cum sit eadem prorsus ratio. Ponamus ergo illum actum priorem esse actum orationis: si ergo homo, postquam a Deo est vocatus et excitatus ad orandum, verbi gratia, potest sine tali prædeterminatione orare, et consequenter habere auxilium ad orandum, quod non consistat in illa physica prædeterminatione, cur non dicetur idem de actu credendi, amandi, et similibus.

25. Aliter potest brevius confici hic discursus, nam illud auxilium physice prædeterminans dicitur fieri in homine a solo Deo; ergo non potest esse immediate in potestate libera hominis, quia in recipiendo non est homo immediate liber, sed in agendo, ut ex Concilio Tridentino constat. Solum ergo dici potest esse in potestate hominis mediante aliqua dispositione, sicut recipere gratiam habitualement est in potestate hominis, quia potest efficere dispositionem ad quam infallibiliter sequitur gratia. Si ergo hoc dicatur de illo auxilio efficaci, inquiri quænam sit illa dispositio. Naturalis enim esse non potest, ut probatum est ex principiis fidei. Si vero sit supernaturalis, ad illam erit necessarium auxilium efficax. Vel ergo homo habet illud, vel non habet. Si habet, ergo etiam efficit illam dispositionem, quia omne auxilium efficax habet infallibiliter actum, ad quem est efficax; hac enim ratione efficax dicitur. Si autem dispositionem illam habet, ergo etiam recipit aliud auxilium efficax ad ulteriorem actum; supponimus autem nec se disposuisse ad tale auxilium, nec illud recepisse; ergo nec ad ipsam dispositionem recepit prius auxilium efficax; redibit ergo argumentum de illo auxilio efficaci, et sic procedetur in infinitum, donec sistamus in aliquo auxilio prædeterminante, quod non sit in hominis potestate. Quamobrem semper hæc mihi visa est efficax ratio, ex hoc scilicet modo declarandi auxilium efficax, necessario sequi carere auxilio sufficiente omnes qui efficax non recipiunt.

26. *Secunda ratio ex libertate voluntatis.*—Secundo argumentamur, auxilium in eo sensu efficax, repugnare libertati. Dicitur enim tale auxilium a solo Deo infundi, voluntatemque nostram solum passive concurrere ad illud recipiendum, et ab eo ita determinari ad unum

actum, et ad exercitium illius seu ad consensum, ut impossibile sit voluntatem recipere hoc auxilium, et non operari ac consentire¹; ex quo manifeste fit illum consensum non esse liberum. Hoc autem declaramus primo ex doctrina Anselmi² recepta a D. Thoma³, et fere omnibus antiquis Theologis⁴, quia, licet necessitas solius consequentiæ, quæ est ex suppositione consequente, seu includente usum libertatis, non tollat libertatem, quia jam illius usum supponit, tamen necessitas ex suppositione antecedente ipsum libertatis usum, et necessario inferente illum, tollit omnino libertatem; quia tunc effectus neque in se, neque in sua causa est liber. Non in se, quia procedit a causa determinata ad unum; non in sua causa, quia illa posita est, ad unum determinata independentem ab usu libero ejusdem causæ. Secundo, idem declaramus ex Concilio⁵ Tridentino, quod ad usum libertatis requirit *potestatem dissentendi et repugnandi divinæ motioni*. Quæ verba plane evidentissime reddunt sensum compositum, quia non repugnat neque abjicit motionem, nisi qui, postquam illam habet, ei non præbet assensum; si ergo motio vel infusio hujus auxilii talis sit, ut ei voluntas resistere non possit, non manet libera ad illum actum, ad quem per tale auxilium movetur. Tertio, ratione idem ostendimus, quia voluntas non est libera ad recipiendum hoc auxilium, cum in pura ac sola receptione seu passione non sit libertas, id quod idem Concilium Tridentinum significavit⁶; Deus item suo arbitrio illud dat vel infundit cui vult, et quando vult; ac tunc nulla voluntas ei resistere potest, quominus, ipso dante, ipsa recipiat. Neque etiam est libera ad non operandum post receptum tale auxilium; quia hoc talis naturæ esse dicitur, ut separari non possit a sua actuali operatione; unde ei resisti

non potest. Maxime quia includit absolutam, efficacem, ac prævenientem Dei voluntatem, cui nulla creatura resistere potest. Et quamvis ad rationem hanc variæ excogitatae sunt responsiones, omnes tamen vel repugnant Concilio Tridentino, vel ejus doctrinam enervant et eludunt; vel certe repugnant Scripturæ dicenti, voluntati Dei efficaci neminem resistere posse; vel in se involvunt contradictionem, dum aiunt tale esse auxilium hoc ut physice prædeterminet voluntatem, et repugnet ei a sua operatione separari, et simul dicunt voluntatem posse illi resistere, licet nunquam resistat: quocirca non video quomodo cum hac physica prædeterminatione libertatis usus et exercitium possit consistere.

27. Quam difficultatem senserunt etiam fere omnes auctores graves, qui hoc tempore contra hæreticos scripserunt; et ideo illi semper respondent negando hoc genus præmotionis hoc modo efficaci; quod non solum in ipsis, sed etiam in antiquis Patribus observare licet, Damasc., Chrys., Justin.¹, etc. Nec vero ex hoc discursu inferri potest (ut quidam putant) Deum non posse prædefinire actus supernaturales sine præjudicio libertatis. Est enim longe diversa ratio de physica prædeterminatione, quæ voluntatem nostram afficit vel immutat, et de interna Dei prædefinitione, quæ, per media accommodata, suavi et morali modo voluntatem inducit, ut late alibi explicuimus, et inferius in hac summa, num. 48 et seq. attingemus.

28. *Tertia probatio ex auctoritate Patrum negativa, quæ latius habetur lib. 3, cap. 12.*—Tertio, asserimus illum auxilii modum, nullum in Sanctis Patribus aut Conciliis habere fundamentum, ideoque non esse admitendum in re tam ardua et supernaturali. Hoc autem ostendimus, primo, quia omnia auxilia prævenientia, quibus Deus homines movere solet ad fidem, pœnitentiam, et similes actus, declarant Concilia et Patres fieri a Deo in nobis per doctrinam externam et internam, persuasiones, illuminationes, mentisque excitationes, denique per inspirationes et immissiones diversorum affectuum bonorum, amoris, aut odii. Hoc constat ex Conci-

¹ Hæc ratio fuse tractata est lib. 1, c. 10 et 13, et lib. 3, c. 9 et 13.

² Anselmus, lib. de Concord. præd. et lib. arbit., cap. 1, et sæpe alias.

³ D. Thom., 1 p., q. 8, art. 1, ad 5, clarius l. 2 Phys., lect. 13.

⁴ Albert., 1, d. 30, art. 13; Alens., 1 p., q. 24, memb. 5; Marsil., in 1, q. 4, art. 2; Wal., tom. 1 Doct. fid., c. 23. Favet Augustinus, lib. 5 de Civit., cap. 10.

⁵ Conc. Trident., sess. 6, can. 4, et c. decimo quinto.

⁶ Ubi supra.

¹ Damasc. l. 2 de Fide, c. 29 et 30; Chrys., hom. 1 in ad Heb., et hom. 17 in Joan.; Justin., q. 8 ad Orth. Favet multum Aug., lib. 3 de Lib. arb., cap. 18, et lib. 7 de Civit., c. 30.